

آمادگی پادشاه عربستان برای سفر به روسیه به معنای حل تمام اختلافات مسکو و ریاض نیست

به عقیده کارشناس شورای امور بین‌الملل روسیه آمادگی پادشاه عربستان برای سفر به روسیه شاخصی برای برآورد سطح روابط دوجانبه به حساب می‌آید و این تصور که هیچ مشکلی در مناسبات مسکو و ریاض وجود ندارد ساده‌لوحانه است.

به گزارش آران نیوز: به نقل از "ایراس"، روسیه به دلیل موضعی که در رابطه با سوریه اتخاذ کرده در جهان عرب همچنان به عنوان متحد ایران شیعی تلقی می‌شود. از دیگر منابع کشمکش و اختلاف نظر بین دو کشور، عرضه تسلیحات روسیه به ایران است. افزون بر این، توسعه بیشتر روابط دوجانبه عربستان و روسیه، به مواضع مسکو در قبال قطر بستگی دارد. هرگونه مداخله روسیه در اختلافات «داخلی» کشورهای پادشاهی عرب، از جانب ریاض که خلیج فارس را به مثابه منطقه انحصاری نفوذ خود در نظر می‌گیرد بسیار منفی برداشت خواهد شد.

در حال حاضر محمد بن سلمان تعیین‌کننده خط‌مشی سیاست خارجی عربستان سعودی است. وی بر اهمیت همکاری با روسیه واقف بوده و نسبت به این همکاری علاقمند است. با این حال، وی به سخت‌گیری و قاطعیت شهره و بعید است از هرگونه اقدامی که تداعی‌گر حمایت آشکار مسکو از ایران باشد چشم‌پوشی کند. رویکرد شاهزاده محمد بن سلمان به روسیه کاملاً عملگرایانه است و بر این اساس، همکاری با مسکو در جایی که امکان آن وجود داشته باشد صورت خواهد گرفت.

انتصاب محمد بن سلمان 31 ساله به عنوان ولیعهد، موید نقش برجسته این شاهزاده در مدیریت کشور است. با توجه به سن پادشاه کنونی، محمد بن سلمان باید خط‌مشی سیاست خارجی عربستان سعودی را از جمله در قبال روسیه تعیین کند.

محمد بن سلمان کمتر از پدرش محافظه‌کار بوده و در بین قشر جوان که از سالخوردگان خسته شده‌اند، از محبوبیت برخوردار است. شاهزاده بن سلمان طرفدار نوسازی کشور بوده و در وهله نخست از کاهش نقش روحانیت و کاهش وابستگی اقتصاد کشور به نفت حمایت می‌کند.

دیدگاه‌های لیبرال ولیعهد (البته بر اساس معیارها و موازین سعودی‌ها) مانعی برای درپیش گرفتن خط‌مشی ای سخت‌گیرانه در سیاست خارجی به حساب نمی‌آید. محمد بن سلمان مواضع سفت و سختی در قبال ایران دارد. گفتنی است ریاض ایران را تهدیدی بالقوه برای عربستان سعودی می‌داند.

به خصوص، تصمیم به مداخله مستقیم نظامی در جنگ داخلی در یمن - کشور همسایه عربستان - از جانب وی اتخاذ شد که تصمیم بسیار غیرمعمولی در سیاست خارجی عربستان بوده است زیرا عربستان به طور سنتی ارائه کمک‌های مالی را ترجیح می‌دهد.

این عقیده وجود دارد که به‌خصوص محمد بن سلمان، طرفدار آغاز محاصره قطر در ماه ژوئن بوده است. اتهام ریاض به قطر در مورد حمایت از تروریسم بهانه‌ای برای اعلام نارضایتی از روابط بسیار دوستانه دوحه با تهران است. ظاهراً پادشاه آینده عربستان به شیوه مخصوص به خود تصمیم به تعیین امور گرفته است.

مواضع ریاض در رابطه با روسیه ماهیت دوگانه‌ای دارد. از یک سو، اختلاف‌نظرهای جدی در رابطه با سوریه باقی مانده است، از سوی دیگر، دو کشور از تغییر حکومت در مصر در سال 2013 استقبال و از ریاست جمهوری عبدالفتاح السیسی حمایت کردند. به ویژه، دلیلی که برای این باور وجود دارد خرید گسترده تسلیحات روسی توسط مصری‌ها است که با کمک‌های مالی عربستان سعودی امکان‌پذیر شد. همچنین، می‌توان به جرأت گفت ریاض مواضع محتاطانه مسکو را در رابطه با موضوع یمن مورد ارزیابی قرار داده است.

درک متقابلی هم در بازار نفت وجود دارد. بهار 2017 دو کشور به منظور حفظ قیمت در بازار نفت، برای کاهش استخراج روزانه 1.8 میلیون بشکه نفت توافق کردند. از این رو ولادیمیر پوتین در پایان ماه می اظهار داشت که اقدام هماهنگ مسکو و ریاض «ایجاد ثبات در وضعیت بازارهای جهانی منابع هیدروکربنی» را فراهم آورده است.

رویکرد شاهزاده محمد بن سلمان به روسیه کاملاً عملگرایانه به نظر می‌رسد، از این منظر، همکاری با مسکو در جایی که امکان‌پذیر است صورت خواهد گرفت. لذا، این که وی یک ماه پیش شخصاً عازم مسکو شد و اظهار داشت که روسیه و عربستان «یکی از بهترین دوران را در روابط دوجانبه سپری می‌کنند» جای تعجب ندارد. رئیس‌جمهور روسیه هم اظهارات مشابهی داشت: به گفته وی طرفین از تماس‌های دوجانبه در سطح سیاسی و همینطور بین سازمان‌های نظامی برای پرداختن به «موضوعات مربوط به حل و فصل اوضاع پیچیده، به خصوص در رابطه با سوریه» حمایت می‌کنند.

آمادگی پادشاه عربستان برای سفر به روسیه که برای نخستین بار در تاریخ صورت می‌گیرد، شاخصی برای برآورد سطح روابط دوجانبه به حساب می‌آید. معمولاً این پادشاه 81 ساله به نزدیکترین متحدان یا مهمترین شرکای خود ابراز توجه می‌کند. با این حال، این تصور که هیچ مشکلی در روابط روسیه و عربستان وجود ندارد ساده‌لوحانه است. در همین رابطه، اخیراً در رسانه‌های آلمانی اظهاراتی منتشر شد که به محمد بن سلمان نسبت داده می‌شود مبنی بر اینکه روسیه تهدیدی برای عربستان سعودی است و ارتش عربستان می‌تواند ظرف سه روز قوای روسیه را در سوریه نابود کند.

هرچند دفتر ولیعهد و وزارت امور خارجه روسیه این اخبار را به سرعت و قاطعانه انکار کردند. با این حال، مشکل برخورد منافع

همچنان وجود دارد. مسکو به حمایت از بشار اسد ادامه می‌دهد. همچنین روسیه به دلیل موضوعی که در رابطه با سوریه اتخاذ کرده در جهان عرب، همچنان به عنوان متحد ایران شیعی تلقی می‌شود. سعودی‌ها هم در سوریه با انواع گروه‌های سنی که به منظور تغییر دولت سوریه فعالیت دارند همکاری می‌کنند.

از دیگر منابع کشمکش و اختلاف نظر بین دو کشور، عرضه مستقیم تسلیحات روسیه به ایران است. به خصوص سامانه‌های مدرن دفاع ضد هوایی مثل اس-300 می‌تواند توازن نظامی را برهم زده و عربستان سعودی را از برگ برنده اصلی آن به عنوان کشوری که از نیروی هوایی قدرتمندی برخوردار است محروم کند.

بالاخره اینکه توسعه بیشتر روابط دوجانبه به مواضع مسکو در رابطه با موضوع قطر بستگی دارد. دوحه مسلماً نسبت به حمایت روسیه علاقمند است و احتمالاً امیر تمیم طی یک گفت‌وگوی تلفنی با ولادیمیر پوتین، در همین باره صحبت کرده است. با این حال، هرگونه مداخله روسیه در اختلافات «داخلی» کشورهای پادشاهی عرب، از جانب ریاض که خلیج فارس را به مثابه منطقه انحصاری نفوذ خود در نظر می‌گیرد بسیار منفی برداشت خواهد شد.

بنابراین، در شرایط فعلی اوضاع روابط عربستان سعودی و روسیه با دشواری‌هایی مواجه شده است. سیاستمداری خط‌مشی سیاست خارجی عربستان سعودی را تعیین می‌کند که بر اهمیت همکاری با روسیه واقف بوده و نسبت به آن تمایل دارد. با این حال، محمد بن سلمان به سخت‌گیری و قاطعیت شهره است و بعید است از هرگونه اقدامی که تداعی‌گر حمایت آشکار مسکو از ایران باشد چشم‌پوشی کند.

نویسنده: نیکلای سورکف؛ دکترای علوم سیاسی، دانشیار گروه شرق‌شناسی انستیتوی دولتی روابط بین‌الملل مسکو (وابسته به وزارت امور خارجه روسیه) و کارشناس شورای امور بین‌الملل روسیه